

# สารบัญ

หน้า 9

## บทที่ 1

### “ถ้ามันเกิดขึ้นจริง ผมก็คงเห็นอยู่หรอก” 13

- กอริลลาอยู่ท่ามกลางพวกเรา
- กอริลลาที่ไม่มีใครมองเห็นของเคนนี่ คอนลีย์
- เรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์กับเรือประมง
- อุบัติเหตุครั้งร้ายแรงที่สุดของเบน รอดลิสเบอร์เกอร์
- การลงจอดที่ยากเย็นแสนเข็ญ • อย่าคุยโทรศัพท์ขณะขับรถเลยครับ
- เบลล์ห่มเทเพื่อใครกัน • ใครบ้างสังเกตเห็นสิ่งที่ไม่คาดคิด
- ต้องใช้หมอกี่คนถึงจะ...
- เราควรรับมือกับความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการให้ความสนใจอย่างไร
- ไต่ ๆ ในโลกล้วนเกี่ยวข้องกับการให้ความสนใจ

## บทที่ 2

### เมื่อโค้ชบีบคอผู้เล่น 67

- เราคิดอย่างไรกับความทรงจำ • เมื่อความทรงจำขัดแย้งกัน
  - คนพวกนั้นเพิ่งยิงกระจกหน้ารถของเขาแตกไม่ใช่เหรอ
  - นักตรวจจับความเปลี่ยนแปลงมืออาชีพ
- คุณรู้หรือเปล่านั้นกำลังคุยอยู่กับใคร • “ผมนั่งใกล้กับตันพิคาร์ด”
  - การหลงลืมเรื่องคอขาดบาดตาย
- คุณอยู่ที่ไหนตอนเกิดเหตุวินาศกรรม 11 กันยายน
  - ความทรงจำที่เหลือเชื่อเกินกว่าจะเป็นจริง
  - เราเชื่อความทรงจำของตัวเองได้หรือเปล่า

## บทที่ 3

### นักหมากรุกผู้แสนหลักแหลมกับ อาชญากรจอมก๊มเหมือนกันตรึงไหน 115

- ทุกคนที่คิดว่าตัวเองได้รับการประเมินต่ำกว่าความเป็นจริง
  - “ไร้ความสามารถแต่ไม่รู้ตัว” • วิกฤติความมั่นใจ
- บางครั้งพวกหัวกะทิก็คงใช้ว่าจะโดดเด่นเสมอไป • คุณลักษณะของความมั่นใจ
  - ทำไมไม่เดวิดถึงกล้าเผชิญหน้ากับโกลิแอธ
  - เราไม่ได้ผิดที่มีความมั่นใจ แต่เราผิดที่ชอบความมั่นใจ
  - ความมั่นใจของเธอกับการรับโทษของเธอ

## บทที่ 4

### คุณควรทำตัวเหมือนนักพยากรณ์อากาศ หรือผู้จัดการกองทุนบริหารความเสี่ยง

161

- ข้อดีของการทำตัวเป็นเด็กช่างถาม
  - แผนการที่วางไว้อย่างดี...
- “ทุกครั้งที่คุณคิดว่าตัวเองรู้... สิ่งที่ไม่คาดคิดก็จะเกิดขึ้น”
- ความรู้จอมปลอมกับวิกฤติของจริง • รู้เยอะใช้ว่าจะดีเสมอไป
- พลังของความคุ้นเคย • คำพูดไร้สาระเกี่ยวกับระบบประสาทและภาพสแกนสมองอันน่าตื่นตาตื่นใจ
- มีโอกาส 50 เปอร์เซ็นต์ที่อากาศจะดี • อยากให้คุณอยู่ด้วยกันตรงนี้จังเลย
  - ทำไมความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับความรู้ถึงฝังแน่น

## บทที่ 5

### ถ่วนสรุป

205

- มองเห็นพระเจ้าในทุกที่ • สาเหตุและอาการของโรค
- ระวังความเชื่อกลายเป็น “สาเหตุ” • แล้วเกิดอะไรขึ้นต่อ
- “พ่อขอซื้อหินของลูกหน่อยสิ” • สมมุติฐานเรื่องการฉีดวัคซีน
- เรื่องที่แม่ซีเทเรซา เควนติน ทาร์ันติโนและเจนนี่ แมคคาร์ธีย์ ต่างก็รู้ดี

## บทที่ 6

### ฉลาดขึ้นในปริบทา! 251

- “ความอัจฉริยะอันน่าอัศจรรย์ของโมซาร์ท”
- สื่อมวลชนกับควีนเอลิซาเบธ • สิ่งที่อยู่เบื้องหลัง
- วิทยาศาสตร์จอมปลอมที่ซ่อนเร้นอยู่ • เราฝึกสมองได้หรือเปล่า
- วิธีที่ถูกต้องในการดื่งศักยภาพของคุณออกมา
- ตั้งใจเล่นหน่อย • ฝึกสมองด้วยวิธีที่ถูกต้อง

## บทสรุป

### ความเชื่อที่สืบทอดกันมา เกี่ยวกับสัญชาตญาณ 303

- เมื่อความประทับใจแรกคือความผิดพลาด
  - การเลือกแยมและการซื้อตัวคนร้าย
  - เทคโนโลยีช่วยชีวิตเราได้จริงหรือ
  - มองหากอริลลาที่ไม่มีใครมองเห็น

### บทส่งท้าย (ฉบับพิมพ์ภาษาฝรั่งเศส) 329

#### ประวัติผู้เขียน 347

## บทนำ

# ความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวัน

“โลกนี้มีสามสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง นั่นคือ การหลอมเหล็ก

การเจียรไนเพชร และการรู้จักตัวเอง”

— เบนจามิน แฟรงกลิน จากหนังสือรายปี

เรื่อง *Poor Richard's Almanack* (ปี 1750)

เมื่อประมาณ 12 ปีก่อน เราทำการทดลองง่าย ๆ กับนักศึกษาสาขาจิตวิทยาของเราที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แล้วก็ต้องแปลกใจที่มันกลายเป็นหนึ่งในการทดลองที่โด่งดังที่สุดในแวดวงจิตวิทยา ทั้งยังไปปรากฏในตำราเรียนที่ใช้ในชั้นเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้นทั่วโลกและถูกพูดถึงในนิตยสารหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็น *นิวส์วีค* หรือ *เดอะ นิวยอร์เกอร์* รวมถึงรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ เช่น *Dateline NBC* นอกจากนี้ มันยังถูกนำไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เอ็กซ์พลอราทอเรียมในเมืองซานฟรานซิสโกและพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ อีกด้วย เหตุผลที่การทดลองนี้โด่งดังเป็นพลุแตกก็เพราะมันเผยให้เห็นเรื่องราวที่คาดไม่ถึงและน่าขนลุกเกี่ยวกับวิธีที่เรามองโลกใบนี้ และสิ่งที่เรามองไม่เห็น

คุณจะได้อ่านรายละเอียดเกี่ยวกับการทดลองของเราในบทแรกครับ หลังจากขบคิดเรื่องนี้มานานหลายปี เราก็ตระหนักได้ว่าการทดลองนี้แสดงให้เห็นถึงหลักการกว้าง ๆ ที่ว่าด้วยเรื่องการทำงานของสมอง เราทุกคน

เชื่อว่าเราสามารถมองเห็นสิ่งที่อยู่ตรงหน้า จดจำเหตุการณ์สำคัญในอดีต ได้อย่างแม่นยำ เข้าใจชีวิตจำกัดความรู้ของตัวเอง และแยกแยะสาเหตุกับ ผลลัพธ์ได้อย่างถูกต้อง แต่ความเชื่อตามสัญชาตญาณเหล่านี้มักเป็น ความเชื่อผิด ๆ ที่บดบังสายตาเราไม่ให้เห็นชีวิตจำกัดของสมอง

สุภาวิชตสอนใจบอกไว้ว่าเราไม่ควรตัดสินหนังสือจากหน้าปก เรา มักเผลอคิดว่ารูปลักษณ์ภายนอกจะสะท้อนถึงคุณภาพที่ซ่อนอยู่ภายในได้ อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ สุภาวิชตที่ว่า มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาทก็เตือน ให้เรารู้ว่าการเก็บออมเงินนั้นสำคัญไม่แพ้การหาเงิน เพราะเรามักมองเงิน ที่หามาได้กับเงินเก็บที่มีอยู่ในแบบที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่แล้วค่าเดือน เหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้เราหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่เกิดจาก สัญชาตญาณ ในทำนองเดียวกัน คำกล่าวของเบนจามิน แฟรงกลิน เกี่ยวกับสามสิ่งที่ทำได้ยากยิ่งก็แสดงให้เห็นว่า เราควรตั้งข้อสงสัยกับ สัญชาตญาณที่บอกว่าเราเข้าใจตัวเองดีแล้ว เรายังมักใช้ชีวิตโดยทำเหมือน รู้ดีว่าสมองทำงานอย่างไรและทำไมเราถึงมีพฤติกรรมบางอย่างที่เป็นอยู่ แต่ นำมาแปลกที่จริง ๆ แล้วเราไม่รู้เรื่องพวกนี้เลยสักนิด

หนังสือเล่มนี้จะพูดถึงความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวันหกประเภท ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของเราอย่างลึกซึ้ง ได้แก่ ความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการ ให้ความสนใจ ความทรงจำ ความมั่นใจ ความรู้ สาเหตุ และศักยภาพ ความเชื่อที่บิดเบือนไปเหล่านี้ไม่เพียงผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังส่งผลเสียอีกด้วย เราจะพาคุณไปสำรวจเหตุผลและช่วงเวลาที่มีความ เชื่อผิด ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเรา พร้อมทั้งพาไปดูผลกระทบที่มันมีต่อ ชีวิตของผู้คนและวิถีเอาชนะหรือลดผลกระทบของมันให้เหลือน้อยที่สุด

ความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวันก็เหมือนภาพบันไดที่ทอดยาวไม่มี ที่สิ้นสุดของศิลปินชื่อดังอย่างเอ็ม. ซี. เอสเชอร์ ถึงแม้คุณจะรู้ว่าโดยรวม แล้วภาพนี้มีอะไรแปลก ๆ แต่ก็อดไม่ได้ที่จะมองบันไดแต่ละอันแล้วคิดว่า มันก็คือบันไดธรรมดา ๆ นี้เอง ในทำนองเดียวกัน ถึงแม้เราจะรู้ว่าคุณ ความ เชื่อและสัญชาตญาณของเรามีข้อบกพร่อง แต่ก็เปลี่ยนแปลงมันได้ยาก

อยู่ดี สาเหตุที่เราเรียกว่าความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวันก็เพราะมันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเราอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ถ้าเราเคยคุยโทรศัพท์ขณะขับรถโดยเชื่อว่าตัวเองยังคงจอดอยู่กับถนนตรงหน้าอย่างเต็มที่ เคยทีกหักไปเองว่าคนที่จดจำเรื่องราวในอดีตได้ไม่ถูกต้องจะต้องพูดโกหกแน่นอน เคยเลือกใครสักคนเป็นผู้นำเพียงเพราะเขาดูมีความมั่นใจมากที่สุด และเคยเริ่มทำโครงการใหม่ ๆ โดยแน่ใจว่าตัวเองรู้ว่าต้องใช้เวลาเท่าไรหรือถึงจะเสร็จ นั่นหมายความว่าเรากำลังตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความเชื่อผิด ๆ ความจริงแล้วแทบไม่มีพฤติกรรมไหนของมนุษย์ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวันเลย

ในฐานะอาจารย์ที่หาเลี้ยงชีพด้วยการออกแบบและทำการทดลองทางจิตวิทยา เราได้ค้นพบว่ายิ่งเราศึกษาธรรมชาติของสมองมากเท่าไรเราก็ยิ่งเห็นผลกระทบที่ความเชื่อผิด ๆ มีต่อชีวิตมากขึ้นเท่านั้น คุณสามารถเข้าใจสมองของตัวเองได้อย่างทะลุปรุโปร่งเช่นเดียวกันครับ เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้จบ คุณจะมองเห็นตัวการที่อยู่เบื้องหลังเรื่องราวทุกอย่างรวมถึงฝันเพื่องขึ้นเล็กขึ้นน้อยที่คอยบงการความคิดและความเชื่อของคุณ เมื่อคุณได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวันแล้ว คุณก็จะมองโลกด้วยมุมมองที่ต่างจากเดิมและพิจารณามุมมองเหล่านั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คุณจะได้เห็นว่าคุณความเชื่อผิด ๆ ส่งผลกระทบต่อความคิดและการกระทำของคุณรวมถึงพฤติกรรมของคนรอบตัวอย่างไร นอกจากนี้ คุณจะรู้ทันเวลาที่นักข่าว ผู้บริหาร นักโฆษณา และนักการเมืองพยายามชักจูงประโยชน์จากคุณ โดยใช้ความเชื่อผิด ๆ มาโน้มน้าวหรือทำให้คุณสับสนทั้งแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อผิด ๆ ในชีวิตประจำวันจะช่วยให้คุณปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับชีวิตจำกัดและศักยภาพที่แท้จริงของสมอง รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เพื่อความสนุกสนานและสร้างรายได้ให้กับตัวเอง ทำயที่สุดการมองทะลุผ่านบังตาที่ปิดเป็นมุมมองที่เรามีต่อตัวเองและโลกใบนี้อาจช่วยให้คุณเข้าใจทุกอย่างตามความเป็นจริงเป็นครั้งแรกเลยก็ว่าได้

## “ถ้ามันเกิดขึ้นจริง ผมก็คงเห็นอยู่หรอก”

ท่ามกลางอากาศอันหนาวเหน็บและความมืดครึ้มในช่วงตีสองของวันที่ 25 มกราคม 1995 ชายผิวดำสี่คนหลบหนีออกจากร้านขายแฮมเบอร์เกอร์ในเขตโกรฟ ฮอลล์ ของเมืองบอสตันด้วยรถเลกซ์สัสสีทอง หลังก่อเหตุยิงคนในร้าน ขณะที่พวกเขากำลังขับรถหนีอยู่ วิทยุตำรวจกลับรายงานผิดว่าเหยื่อของเหตุการณ์นี้เป็นตำรวจ ส่งผลให้ตำรวจจากเขตต่าง ๆ แห่กันมาร่วมวงจับรถไล่ล่าผู้ต้องสงสัยด้วยความเร็วสูงเป็นระยะทางกว่า 16 กิโลเมตร ในช่วงเวลา 15-20 นาทีแห่งความโกลาหลนั้น รถตำรวจคันหนึ่งไถลออกจากถนนและชนเข้ากับรถตู้ที่จอดอยู่ สุดท้ายรถเลกซ์สัสคันนั้นก็ขับไปเจอซอยตันบนถนนวูดรัฟฟ์เวย์ในย่านแมตตาแพน ผู้ต้องสงสัยพากันกรูออกมาจากรถและวิ่งกระเจิดกระเจิงไปคนละทิศละทาง

ผู้ต้องสงสัยคนหนึ่งชื่อโรเบิร์ต “สมิต” บราวน์ที่ 3 อายุ 24 ปี สวมเสื้อแจ็กเก็ตหนังสีดำ เขาพุ่งตัวออกจากรถทางประตูหลังและวิ่งเต็มฝีเท้าไปยังรั้วตาข่ายที่อยู่ข้าง ๆ ในขณะที่เดียวกันรถตำรวจที่ไม่ได้ติดตราก็แล่น

มาจอดทางฝั่งซ้ายของรถเลขซัส ไมเคิล คอกซ์ ตำรวจหน่วยปราบปราม  
กลุ่มอาชญากรที่โตมาในย่านรถซัสบิวรีที่อยู่ใกล้กันและเคยได้รับเหรียญ  
กล้าหาญกระโจนออกจากรถและวิ่งตามบราวน์ไป คอกซ์เป็นชายผิวดำ  
เหมือนบราวน์ คีนันเขาอยู่ในชุดนอกเครื่องแบบ โดยสวมกางเกงยีนส์  
เสื้อสีดำมีฮู้ด และเสื้อคลุมกันลม

คอกซ์วิ่งตามบราวน์ไปที่รั้ว ขณะที่บราวน์กำลังปีนรั้วขึ้นไปนั้น  
เสื้อแจ็คเก็ตของเขาเกิดเกี่ยวเข้ากับตาข่าย คอกซ์คว้าตัวบราวน์ไว้และ  
พยายามดึงเขาลงมา แต่บราวน์ตะเกียกตะกายเข้าไปอีกฝั่งได้สำเร็จ  
คอกซ์จึงเตรียมที่จะปีนตามขึ้นไป ทันใดนั้นเขาก็ถูกทุบศีรษะจากด้านหลัง  
ด้วยของแข็งซึ่งอาจเป็นกระบอกหรือไม้กอล์ฟฉายจนร่วงลงมากองกับพื้น  
ตำรวจอีกนายเข้าใจผิดคิดว่าเขาเป็นผู้ต้องสงสัย จากนั้นตำรวจหลายนาย  
ก็เข้ามาล้อมทำร้ายเขาโดยเตะเข้าที่ศีรษะ หลัง โบกหน้า และปาก  
หลังจากนั้นไม่นานก็มีคนตะโกนขึ้นว่า “หยุดก่อน หยุด เขาเป็นตำรวจ”  
พอได้ยินเช่นนั้นทุกคนก็พากันเฝ้าแน่นบปล่อยให้คอกซ์นอนหมดสติอยู่  
บนพื้น เขามีบาดแผลที่โบน้า สมองได้รับการกระทบกระเทือน และ  
ได้รับบาดเจ็บที่ไต

ขณะเดียวกันการไล่ล่าผู้ต้องสงสัยก็ยังดำเนินต่อไปและมีตำรวจ  
เดินทางมาสมทบมากขึ้นเรื่อย ๆ ตำรวจที่มาถึงบริเวณนั้นเป็นคนแรก ๆ  
คือเคนนี่ คอนลีย์ ชายร่างใหญ่หุ่นล่ำบึ้กจากย่านเซาท์บอสตัน ซึ่งเพิ่ง  
เข้าทำงานที่กรมตำรวจบอสตันเมื่อสี่ปีที่แล้วหลังเรียนจบชั้นมัธยมปลาย  
ได้ไม่นาน เขาจอดรถตำรวจห่างจากรถเลขซัสสีทองประมาณ 12 เมตร  
คอนลีย์เห็นบราวน์ปีนรั้วข้ามไปอีกฝั่งและวิ่งหนีไป เขาเลยปีนรั้วบริเวณ  
ใกล้เคียงและวิ่งตามเป็นระยะทางประมาณหนึ่งกิโลเมตรครึ่ง ก่อนจะใช้  
ปืนชูและจับบราวน์ใส่กุญแจมือได้ที่ลานจอดรถแห่งหนึ่งบนถนนริเวอร์  
สตรีต คอนลีย์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายคอกซ์ เขาเริ่มวิ่ง  
ไล่ตามบราวน์ตอนที่คอกซ์ถูกทุบศีรษะจนร่วงลงมากองกับพื้นพอดี และ  
ก็ปีนรั้วตรงข้าง ๆ ที่เกิดเหตุทุบตีนั่นเอง

ถึงแม้ผู้ต้องสงสัยรายอื่นในเหตุก่อยิงจะถูกจับกุมและคดีนี้ปิดลงเรียบร้อยแล้ว แต่คดีทำร้ายร่างกายคอกซ์ก็ยังไม่ได้ข้อสรุป ตลอดระยะเวลาสองปีต่อมา เจ้าหน้าที่สอบสวนภายในและคณะลูกขุนใหญ่พยายามหาคำตอบว่าเกิดอะไรขึ้นในซอยตันแห่งนั้นกันแน่ ตำรวจคนไหนบ้างที่ทำร้ายคอกซ์ พวกเขาทำแบบนั้นทำไม พวกเขาเข้าใจผิดไปว่าเพื่อนร่วมอาชีพผิดคำคือหนึ่งในผู้ต้องสงสัยจริงหรือ ถ้าจริง ทำไมถึงรีบเผ่นหนีแทนที่จะพาเขาไปโรงพยาบาล การสอบสวนแทบไม่คืบหน้าเลย ต่อมาในปี 1997 อัยการท้องถิ่นได้ส่งเรื่องต่อไปยังอัยการกลางเพื่อให้ตรวจสอบว่าเหตุการณ์นี้ถือเป็นการเหยียดผิวและละเมิดสิทธิพลเมืองของคนผิวดำหรือไม่

คอกซ์บอกชื่อตำรวจสามนายที่เขาคิดว่าเป็นคนทำร้ายเขาในคืนนั้น แต่ทั้งสามให้การปฏิเสธว่าไม่มีส่วนรู้เห็นกับเรื่องที่เกิดขึ้น รายงานเบื้องต้นของตำรวจระบุว่าคอกซ์ได้รับบาดเจ็บจากการล้นล้มบนหิมะจนล้มตัวไปกระแทกกับท้ายรถตำรวจคันหนึ่ง ถึงแม้ที่เกิดเหตุจะมีตำรวจเกือบ 60 นายที่น่าจะรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับคอกซ์กันแน่ แต่ก็ไม่มีใครยอมบรีปากสักคน ส่วนเคนนี่ คอนลีย์ ผู้จับกุมบราวน์ให้การหลังจากกล่าวคำสาบานตนดังนี้

ถาม : คุณให้การว่าหลังจากผู้ต้องสงสัยวิ่งไปที่รั้วได้ไม่กี่

วินาที คุณก็วิ่งตามไปทันทีใช่หรือไม่

ตอบ : ใช่ครับ

ถาม : แล้วตอนนั้นคุณไม่เห็นตำรวจนอกเครื่องแบบผิวดำวิ่งตามผู้ต้องสงสัยเลยหรือ

ตอบ : ไม่เห็นครับ

ถาม : ถ้าดูจากคำให้การของคุณ คุณบอกว่าไม่มีตำรวจนอกเครื่องแบบผิวดำวิ่งตามผู้ต้องสงสัยเลยใช่หรือไม่

ตอบ : ผมไม่เห็นตำรวจนอกเครื่องแบบผิวดำวิ่งตามผู้ต้อง  
สงสัยเลยสักคนครับ

ถาม : ถ้าเขาวิ่งตามผู้ต้องสงสัยจริง คุณก็ต้องเห็นใช่ไหม

ตอบ : น่าจะเห็นครับ

ถาม : แล้วถ้าเขาคว่ำตัวผู้ต้องสงสัยตอนกำลังปืนรัว คุณ  
ก็ต้องเห็นตอนที่เขาพยายามดึงตัวผู้ต้องสงสัยลงมา  
ใช่ไหม

ตอบ : น่าจะเห็นครับ

เมื่อถูกถามตรง ๆ ว่าเขาเห็นคอกซ์พยายามดึงตัวบราวน์ลงจากรั้ว  
หรือไม่ เขาตอบว่า “ถ้ามันเกิดขึ้นจริงผมก็คงเห็นอยู่หรอก” การตอบ  
คำถามแบบห้วน ๆ แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นพยานที่ไม่เต็มใจให้การ ทั้งยัง  
ได้รับคำแนะนำจากทนายความให้ตอบแค่ใช่หรือไม่ใช่เท่านั้น และถูกเตือน  
มาก่อนว่าไม่ควรให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ ในเมื่อตอนนั้นเขากำลังวิ่งตาม  
ผู้ต้องสงสัย เขาก็น่าจะเป็นคนที่เห็นเหตุการณ์ได้ชัดเจนที่สุด แต่การที่  
เขายืนยันปฏิเสธว่าไม่เห็นคอกซ์นั้นเป็นอุปสรรคใหญ่หลวงที่ทำให้อัยการ  
กลางไม่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีตำรวจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำร้าย  
ร่างกาย สุดท้ายพวกเขาจึงไม่ถูกตั้งข้อหาในคดีนี้

คนเดียวที่ถูกตั้งข้อหาก็คือเคนนี่ คอนลีย์ ในปี 1997 เขาถูก  
ฟ้องร้องฐานให้การเท็จและขัดขวางกระบวนการยุติธรรม อัยการปักใจเชื่อ  
ว่าคอนลีย์ “ให้การเท็จ” ทั้งที่กล่าวคำสาบานตนแล้ว แถมยังอ้างด้วย  
เหตุผลที่ฟังไม่ขึ้นว่าเขาไม่เห็นเหตุการณ์ตรงหน้า อัยการมองว่าคอนลีย์  
ไม่ยอมพูดถึงการกระทำผิดของเพื่อนตำรวจเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ที่เขียน  
ในรายงานว่าตัวเองไม่มีส่วนรู้เห็นในเหตุการณ์นี้ อันที่จริงหลังจากคอนลีย์  
ถูกฟ้องไม่นาน ดิก เลียร์ นักข่าวสืบสวนสอบสวนชื่อดังในเมืองบอสตัน  
ได้เขียนข่าวว่า “กรณีนี้อัชวอในคดีของคอกซ์แสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกัน

ปกปิดการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจบอสตัน...พวกเขาสมควรร่วมกัน  
อย่างสุดกำลังเพื่อแต่งเรื่องขึ้นมาปกป้องตัวเอง”

เคนนี่ คอนลีย์ ยังคงยืนยันตามคำให้การของตัวเองและคดีของเขา  
ก็ถูกนำขึ้นพิจารณาในชั้นศาล บราวน์ให้การว่าคอนลีย์คือตำรวจที่จับกุม  
เขา แกรมยังบอกด้วยว่าพอปิ่นรั้วข้ามไปอีกฝั่งแล้ว เขาก็หันกลับมามอง  
และเห็นตำรวจผิวขาวตัวสูงคนหนึ่งยืนอยู่ใกล้กับที่เกิดเหตุทุบตีพอดี ส่วน  
ตำรวจอีกนายก็ให้การยืนยันว่าคอนลีย์ยืนอยู่ตรงนั้น คณะลูกขุนไม่เชื่อว่า  
คอนลีย์จะวิ่งตรงไปที่รั้วเพื่อไล่ตามบราวน์โดยไม่ทันสังเกตเห็นการทำร้าย  
ร่างกายหรือแม้กระทั่งคอกซ์เลยแม้แต่น้อย หลังการพิจารณาคดีสิ้นสุดลง  
ลูกขุนคนหนึ่งก็กล่าวว่า “ผมไม่เชื่อหรือว่าเขาไม่เห็นเหตุการณ์ทั้งที่มัน  
ชัดเจนจนวางขนาดนั้น” ส่วนลูกขุนชื่อเบอร์เจสส์ นิโคลส์ ก็เล่าว่า ลูกขุน  
อีกคนบอกเขาว่ามีพอกับลุงเป็นตำรวจ และตำรวจก็ถูกฝึกให้ “สังเกต  
ทุกอย่างที่เกิดขึ้น” เพราะพวกเขาเป็น “ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการฝึกฝน  
มาแล้ว”

คณะลูกขุนไม่เชื่อถือคำให้การของคอนลีย์ที่ว่าเขามองไม่เห็นคอกซ์  
พวกเขาจึงตัดสินว่าคอนลีย์มีความผิดจริงฐานให้การเท็จและขัดขวาง  
กระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้เขาต้องโทษจำคุก 34 เดือน หลังจากศาล  
ไม่รับพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คดีของเขาในปี 2000 เขาก็ถูกไล่ออกจาก  
กรมตำรวจบอสตัน และขณะที่ทนายความยื่นขอเวลาไม่让他ต้องติดคุกโดย  
ยื่นคำร้องอุทธรณ์ใหม่ เขาก็หันไปทำอาชีพช่างไม้แทน

ดิก เลียร์ นักข่าวผู้รายงานเกี่ยวกับคดีของคอกซ์และ “การร่วมมือ  
กันปกปิดการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ” ไม่เคยพบกับเคนนี่ คอนลีย์  
มาก่อนจนกระทั่งในฤดูร้อนปี 2001 หลังได้สัมภาษณ์คอนลีย์ เลียร์ก็เริ่ม  
สงสัยว่าคอนลีย์อาจพูดความจริง เขาจึงพาอดีตตำรวจคนนี้ไปยังห้อง  
ปฏิบัติการของแดเนียลที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

## กอริลลาอยู่ท่ามกลางพวกเรา

เราสองคนรู้จักกันเมื่อ 10 ปีก่อน ตอนนั้นคริสโตเฟอร์เป็นนักศึกษาปริญญาเอกสาขาจิตวิทยาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ส่วนแดเนียลเพิ่งเริ่มงานเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ห้องทำงานของเราสองคนอยู่กันคนละฟากของชั้น แต่ในไม่ช้าเราก็พบว่าเราสนใจเรื่องการรับรู้ การจดจำ และการคิดเกี่ยวกับโลกแห่งการมองเห็นเหมือนกัน คดีของเคนนี่ คอนลีย์ คืบหน้าไปมากในช่วงที่แดเนียลสอนนิพนธ์ระเบียบวิธีวิจัยให้กับนักศึกษาปริญญาตรีโดยมีคริสโตเฟอร์เป็นผู้ช่วยสอน นักศึกษาช่วยเราสองคนทำการทดลองบ้างเป็นครั้งคราว หนึ่งในการทดลองเหล่านี้กลายเป็นที่โด่งดังไปทั่ว โดยต่อยอดมาจากงานวิจัยอันเจี็บแหลมในช่วงทศวรรษที่ 1970 ที่ว่าด้วยการให้ความสนใจและการรับรู้ทางสายตา ผู้ดำเนินงานวิจัยนี้คือนักจิตวิทยาด้านการรู้คิดรุ่นบุกเบิกอย่างอูลริค ไนส์เซอร์ ซึ่งย้ายไปประจำที่มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ในช่วงที่แดเนียลเรียนปริญญาเอกปีสุดท้ายที่นั่น แดเนียลจึงได้พูดคุยกับไนส์เซอร์หลายต่อหลายครั้งจนเกิดแรงบันดาลใจที่จะต่อยอดงานวิจัยของเขา

เราเริ่มจากการถ่ายทำวิดีโอสั้น ๆ ตรงพื้นที่ว่างบริเวณอาคารเรียนภาคจิตวิทยา โดยให้นักศึกษาแบ่งออกเป็นสองทีมและเดินไปรอบ ๆ พลังส่งลูกบาสเกตบอลให้คนในทีมเดียวกัน ทีมหนึ่งสวมเสื้อสีขาว อีกทีมสวมเสื้อสีดำ แดเนียลรับหน้าที่เป็นตากล้องและผู้กำกับ ส่วนคริสโตเฟอร์ประสานงานเรื่องการแสดงและตรวจสอบว่าต้องถ่ายทำฉากไหนบ้าง หลังจากถ่ายทำเสร็จเราก็ติดต่อและบันทึกลงในเทปวิดีโอ จากนั้นนักศึกษาของเราก็แยกย้ายกันไปทั่วมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเพื่อทำการทดลอง

พวกเขาขอให้ผู้เข้าร่วมการทดลองนับว่าผู้เล่นที่สวมเสื้อสีขาวส่งลูกบาสเกตบอลกี่ครั้งโดยไม่ต้องสนใจการส่งลูกของผู้เล่นที่สวมเสื้อสีดำ วิดีโอนี้กินเวลาไม่ถึงหนึ่งนาที ถ้าคุณอยากลองทดสอบบ้างละก็ เราขอ

ให้คุณหยุดอ่านแล้วเข้าไปที่ [www.theinvisiblegorilla.com](http://www.theinvisiblegorilla.com) ในนั้นมีคลิปวิดีโอการทดลองจำนวนมากที่เราพูดถึงในหนังสือเล่มนี้ รวมถึงคลิปวิดีโอการส่งลูกบาสเกตบอลฉบับสั้น ๆ ด้วย ลองตั้งใจดูแล้วนับว่าทีมสีขาส่งลูกทั้งหมดกี่ครั้ง อย่าลืมนับลูกกลางอากาศและลูกกระดอนด้วยนะครับ

เมื่อคุณเสร็จนักศึกษาก็ถามผู้เข้าร่วมการทดลองทันทีว่านับได้กี่ครั้ง ในวิดีโอฉบับเต็มนั้น คำตอบที่ถูกต้องคือประมาณ 34-35 ครั้ง ความจริงแล้วจะกี่ครั้งก็ไม่สำคัญหรอกครับ ภารกิจนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้คนสนใจความเคลื่อนไหวบนหน้าจอ ไม่ใช่ความสามารถในการส่งลูก สิ่งที่เราต้องการทดสอบจริง ๆ ก็คือ เมื่อถึงช่วงกลางของวิดีโอ จะมีนักศึกษาสวมชุดกอริลลาเดินเข้าไปในฉาก จากนั้นก็หยุดนิ่ง หันหน้าเข้าหากล้องทูปของตัวเอง แล้วเดินหายออกไปจากหน้าจอ รวมเบ็ดเสร็จแล้วกินเวลาประมาณเก้าวินาที หลังจากถามผู้เข้าร่วมการทดลองเกี่ยวกับจำนวนครั้งในการส่งลูกแล้ว เราก็ถามคำถามที่สำคัญยิ่งกว่าดังนี้

ถาม : คุณสังเกตเห็นอะไรผิดปกติระหว่างที่นับจำนวนการส่งลูกบาสเกตบอลบ้างหรือเปล่า

ตอบ : ไม่เห็นเลยครับ

ถาม : คุณสังเกตเห็นอย่างอื่นนอกจากผู้เล่นใหม่

ตอบ : อ้อ ผมเห็นลิปต์กับตัวอักษร S อยู่บนกำแพง ผมไม่รู้เหมือนกันว่ามันหมายถึงอะไร

ถาม : คุณสังเกตเห็นคนอื่นนอกจากผู้เล่นหรือเปล่า

ตอบ : ไม่ครับ

ถาม : คุณสังเกตเห็นกอริลลาหรือเปล่า

ตอบ : หา!

ไม่น่าเชื่อเลยครับ ผู้เข้าร่วมการทดลองประมาณครึ่งหนึ่งในงานวิจัยของเราไม่เห็นกอริลลาแม้แต่น้อย! หลังจากนั้นก็มีคนนำการทดลองนี้

ไปทำซ้ำหลายต่อหลายครั้งในหลายประเทศโดยใช้เงื่อนไขต่างออกไปและใช้ผู้เข้าร่วมการทดลองที่แตกต่างกัน แต่ผลลัพธ์ก็ออกมาเหมือนเดิมเสมอ นั่นคือ คนประมาณครึ่งหนึ่งไม่เห็นกอริลลา เป็นไปได้อย่างที่เราจะไม่เห็นกอริลลาที่เดินมาขึ้นตรงกลางฉาก หน้าหน้าเข้าหากล้อง ทูบออกตัวเอง แล้วเดินออกไป อะไรทำให้เราไม่เห็นกอริลลา ความบกพร่องด้านการรับรู้ซึ่งเกิดจากการไม่สนใจวัตถุที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายนี้มีชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ว่าภาวะ “มองไม่เห็นเพราะไม่สนใจ (inattentional blindness)” นี่ต่างจากการมองไม่เห็นเพราะระบบประสาทการมองเห็นเสียหาย สาเหตุที่ผู้คนไม่เห็นกอริลลาไม่ใช่เพราะพวกเขามีปัญหาเรื่องสายตา เมื่อผู้คนจดจ่ออยู่กับบางบริเวณหรือบางแง่มุม พวกเขา มักจะไม่เห็นวัตถุที่ไม่คาดคิด ถึงแม้มันจะสะดุดตา เป็นสิ่งสำคัญ และปรากฏขึ้นมาตรงจุดที่พวกเขากำลังจ้องมองอยู่ก็ตาม พุดง่าย ๆ ก็คือ ผู้เข้าร่วมการทดลองมัวแต่ให้ความสนใจกับการนับจำนวนครั้งของการส่งลูกบาสเกตบอลจน “มองไม่เห็น” กอริลลาที่อยู่ตรงหน้า

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้เราเขียนหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่ภาวะมองไม่เห็นเพราะไม่สนใจหรืองานวิจัยกอริลลานั้นครับ ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้คนไม่เห็นสิ่งต่าง ๆ นั้นมีความสำคัญก็จริง แต่สิ่งที่เราสนใจยิ่งกว่าก็คือ ทำทางพลาดใจที่พวกเขาแสดงออกมาตอนรู้ว่าตัวเองพลาดอะไรบางอย่างไป เมื่อได้ดูวิดีโออีกครั้งโดยไม่ต้องนับจำนวนครั้งในการส่งลูกบาสเกตบอล พวกเขาก็เห็นกอริลลาได้อย่างง่ายดายและพากันตกตะลึงเป็นแถว บางคนโผล่ออกมาทันทีว่า “นี่ฉันไม่เห็นได้ยังไง!” หรือ “ไม่มีทาง!” รายการ *Dateline NBC* เคยเปิดวิดีโอนี้ให้ผู้เข้าร่วมรายการดู ผู้เข้าร่วมรายการคนหนึ่งถึงกับพูดว่า “ผมรู้หรอก่อนว่าตอนแรกคุณให้ผมดูวิดีโอที่ไม่มีกอริลลา” ส่วนผู้เข้าร่วมรายการคนอื่น ๆ ก็กล่าวหาว่าเราสลับวิดีโอตอนที่พวกเขาเฉลอ

งานวิจัยกอริลลาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนและอาจจะชัดเจนยิ่งกว่างานวิจัยอื่น ๆ ว่า ความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับการให้ความสนใจ (*illusion of*